

Han dirigerar fattiga barn ut ur slummen

För Göteborgssymfonikernas chefsdirigent Gustavo Dudamel är ungdomsorkestern Simón Bolívar i Venezuela fortfarande nummer ett

Kan man förena klassisk musik med socialt engagemang?

Si, svarar dirigenten Gustavo Dudamel och förklarar varför vi ska satsa på den unga generationen.

En enorm banderoll med foto och texten "Maestro Gustavo Dudamel" hälsar mig välkommen till Göteborgs konserthus. På väg in möter jag medlemmar ur symfoniorkestern kånkande på svarta lådor i märkliga former. Dagens repetition av Bach och Bruckner är visserligen över, men en och annan stråke hörs ännu från övervåningen.

Intervjun är en kvart försenad och jag går snabbt igenom mina frågor: Har Gustavo verkligen lyft sig ur slummen med hjälp av taktpinne och kan man säga att musiken räddade hans liv?

PLÖTSLIGT DYKER han upp glad som en speleman. Ledigt klädd i jeans och illröd pikétröja visar han mig in på sitt rum. Där står ett piano med locket nedfällt, men någon taktpinne syns inte till. Gustavo sveper en ylletröja om sig och ser lite trött och frusen ut. Fattas bara annat med tanke på att han alltid ger allt.

Gustavo Dudamel beskrivs i pressen som ett "musikaliskt underbarn" och hyllas världen över, fast han bara är i början av sin karriär, endast 28 år gammal. Han är chefsdirigent hos Göteborgs Symfoniker sedan 2007 och har just förlängt kontraktet till 2011. Nyligen utsågs han även till chefsdirigent för Los Angeles filhar-

moniker, där han gjort succé och jämfällts med rockstjärnor. Han får inbjudningar från världens ledande konserthus och operor. Almanackan är fulltecknad under våren med turnéer i USA och Europa och först i maj är han tillbaka i Göteborg. Så en naturlig fråga är hur mycket han hinner engagera sig i sin venezuelanska ungdomsorkester.

– Vi har daglig kontakt och turnerar cirka fyra månader om året. Vi har spelat tillsammans i över 20 år och är som en familj. Simón Bolívar är fortfarande orkester nummer ett för mig, svarar Gustavo snabbt, som om det vore den mest självklara sak i världen.

SÄTTET DE SPELAR på är väldigt speciellt, förklarar han och tar händerna till hjälp.

– Soundet har med det latinska blodet att göra. Vi älskar att spela och är tvungna att spela. Det är ju vårt liv!

Gustavo Dudamel och hans ungdomsorkester är resultatet av den musikrörelse som i Venezuela allmänt kallas "el sistema". Gustavo växte inte upp i slummen, utan i en lägre medelklassmiljö, med en trombonspelande pappa och en sjungande mamma. Han ville också bli trombonist, men armarna var för korta så i stället började han spela violin redan som fyraåring. Han fick ofta följa med pappan på orkesterrepetitioner och den som gjorde störst intryck på honom var dirigenten.

– Det var fascinerande att se hur han kunde göra ljud enbart med sina händer!

GUSTAVO BLEV SÅ inspirerad att han började leka dirigent med sina leksaksdjur. Farmor gav honom en taktpinne och med den övade sig Gustavo igenom

de stora mästarna. Som tolvåring gjorde han sin riktiga debut i dirigentsammanhang hemma i Venezuela och det internationella genombrottet kom när han vann Mahler-tävlingen i dirigering 2004.

MEN DET VAR INTE alls självklart att det skulle gå bra för Gustavo. Venezuela är ett fattigt land och kriminaliteten lurade bakom hörnet, då som nu.

– Mina föräldrar arbetade mycket hårt och inpräntade tidigt sina goda värderingar i mig. Tack vare dem och el sistema klarade jag mig undan droger och brottslighet, säger Gustavo och tar på sig ylletröjan.

Att spela i en orkester handlar inte bara om musik. Det handlar också om att lära sig att ta hänsyn till andra och att bry sig. Goda värderingar som man har nytta av ute i samhället, menar Gustavo, som nyligen var tillbaka i sina gamla kvarter och såg att det inte gått lika bra för alla i hans generation.

– En del av mina tidigare vänner fanns inte längre kvar i livet, säger han sorgset. Man måste fånga upp de unga så tidigt som möjligt, innan det hunnit gå snett. Det är ett hårt arbete, men med musikens hjälp är det möjligt.

GUSTAVO ÄR FULL av beundran för sin mentor, José Antonio Abreu, som "gör det omöjliga möjligt". Den klassiska musiken fanns redan i Venezuela, men Abreu hittade nya sätt att använda den på när han startade sina musikskolor och ungdomsorkestrar. Studier visar att ungdomar som håller på med musik också lyckas bättre akademiskt och socialt. Det är inte säkert att alla blir professionella musiker, men

de har ändå stor nytta av att ha spelat i en orkester.

– Barnen kan vara hur fattiga som helst rent materiellt, men tack vare musiken och gemenskapen i orkestern känner de sig rika. Och den stolthet de upplever, förändrar hela deras liv.

Gustavo Dudamel fungerar som en slags ambassadör för el sistema. Han medverkar till att nya orkestrar bildas i Venezuela och sedan han kom till Los Angeles har liknande projekt startat där bland fattiga barn. El sistema har också nyligen introducerats i Skottland, där man tränar de små i disciplin, respekt och samarbete vid sidan av den klassiska musikrepertoaren.

ATT HANS FAVORITORD är "si" förvånar mig inte. Han är en obotlig optimist.

– Visst är det naturligt att vara pessimist som världen ser ut i dag. Men vi kan inte skylla finanskrisen och den politiska och religiösa oron på någon annan. Alltihop bottnar i våra egna dåliga värderingar. Vi tänker för mycket på oss själva! Det är varje medborgares plikt att bygga en bättre värld. Vi kan inte lämna över det ansvaret på våra ledare.

Det här är ett utmärkt tillfälle att fråga Gustavo hur han ser på den politiska utvecklingen i Venezuela, men tyvärr ringer någon från Wienfilharmonikerna och jag blir ombedd att runda av. Gustavo låter sig dock inte stressas utan talar till punkt.

– Det viktigaste nu är att ge den unga generationen hopp inför framtiden. Vi måste lära dem hur man arbetar och lever på ett bra sätt i samhället. Och vi måste lära dem empati.

INGEMO ORSTADIUS
redaktionen@dagen.se
08-619 24 00

Fakta: Barnen tränar fem timmar om dagen

■ José Antonio Abreu, ekonom, politiker och organist, startade för drygt trettio år sedan en organisation för att rädda barn ur slummen med hjälp av musik. Organisationen heter Fundacion del Estado para el Sistema de Orchestra Juvenil e Infantil de Venezuela och förkortas Fesojiv.

Ungdomsorkestrar bildades och nu finns det 125 sådana i landet. 250 000 barn och ungdomar går i musikskolor i dagens Venezuela och 90 procent av barnen kommer från fattiga områden.

Enligt Xavier Moreno, sekreterare i Fesojiv, är det primära målet inte att skapa proffsmusiker utan att rädda de unga. Men en bieffekt av el sistema är ökningen av antalet professionella symfoniorkestrar från två vid starten till de 30 man har i dag.

Så fort ett barn kan hålla i ett instrument får det börja spela. Det finns tvååringar i den venezuelanska musikskolan! Barnen tränar fem timmar om dagen, sex dagar i veckan. 15 000 musiklärare jobbar i 90 musikskolor.

Fesojiv har fått utmärkelser från såväl Unicef som Unesco.

KÄLLA: SHIRLEY APHORPE
WWW.GUSTAVODUDAMEL.COM

” Vi har spelat tillsammans i över 20 år och är som en familj. Soundet har med det latinska blodet att göra. Vi älskar att spela och är tvungna att spela. Det är ju vårt liv!

GUSTAVO DUDAMEL
om ungdomsorkestern Simón Bolívar

Bolívar i Venezuela fortfarande nummer ett

TAKT OCH TON. "Det viktigaste är att ge den unga generationen hopp inför framtiden. Vi måste lära dem hur man arbetar och lever på ett bra sätt i samhället. Och vi måste lära dem empati", säger dirigenten Gustavo Dudamel från Venezuela, som här repeterar med Göteborgs Symfoniker.

FOTO: JULIA SJÖBERG

